

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Магдалена Маринова Легкоступ
(Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“)

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“

в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование **2. Хуманитарни науки**

професионално направление **2.4 Религия и теология**

(**Нравствено богословие – религия и нравствено възпитание**)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 39 от 02.05.2023 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра *Теология* към *Философско-историческия факултет*, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р **Ивелина Николова Николова** от катедра *Теология* към *Философско-историческия факултет*.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед РД-21-1419 от 30.06.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен(а) за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование **2. Хуманитарни науки**, професионално направление **2.4 Религия и теология** (Нравствено богословие – религия и нравствено възпитание), **обявен за нуждите на катедра Теология** към *Философско-историческия факултет*.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат: гл. ас. д-р Ивелина Николова Николова** от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от д-р **Николова** комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва изискуемите документи като молба по образец, автобиография, копие на дипломи, списък на научните трудове и на цитиранията, справки, анотация на материалите, самооценка на приносите, декларация за оригиналност, удостоверение за трудов стаж, наукометрични данни.

Кандидатът гл. ас. д-р **Ивелина Николова** е приложила общо 15 научни труда, от които 1 монография, 5 статии, 9 учебници и учебни пособия. Приетите за рецензиране 15 научни трудове са по проблематиката на конкурса. Разпределението им по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва 12 научни труда на български език и 3 научни труда на английски език.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Образованието, професионалното и научно развитие на гл. ас. д-р Ивелина Николова през годините съответстват и логично я довеждат до настоящия конкурс. Тя е придобила

бакалавърска (2004) и магистърска (2005) степен по Теология в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, както и магистърска степен по Средновековна философия и култура във Философския факултет на същия университет през 2007 година. През 2010 г. става доктор по богословие като редовен докторант в Богословския факултет в Софийския университет.

Професионалната кариера на д-р Николова също се развива последователно. От 2004 до 2011 г. тя е преподавател по вероучение в 74 ЦДГ „Магнолия“, като същевременно през учебната 2009-2010 година заема позицията зам. библиотекар и хоноруван асистент по Систематическо богословие в Богословски факултет на Софийския университет. В периода 2010-2017 г. тя разгръща широко мащабна дейност като учител по религия в детски градини и училища в гр. Кюстендил, което ѝ дава изключително ценен научен и практически опит. От 2011 г. д-р Ивелина Николова е преподавател по Систематическо и нравствено богословие в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, като преминава през позициите асистент (2011 г.) и главен асистент (от 2013 до сега) в катедра „Теология“ на Философско-историческия факултет.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Гл. ас. д-р Ивелина Николова има богат научно-преподавателски опит – повече от 12 години педагогически стаж в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Тя е автор на учебни програми и титуляр на 7 учебни дисциплини: Нравствено богословие – 1 и 2 част, Християнска апологетика, Преддипломен семинар, Религия и нравствено възпитание, Интерактивните методи в обучението по религия и Приложна етика. Годишната ѝ аудиторна заетост е 490 учебни часа. В учебно-преподавателската си дейност кандидатът използва съвременни методи и технически средства за преподаване, като прилага най-новите постижения на информационните и комуникационните технологии. Член е на 6 комисии за държавни изпити. Има издадено 1 учебно помагало „Въведение в християнската апологетика“ (2013), предназначено за студенти по Теология.

Кандидатът изпълнява и административни длъжности към Философско-историческия факултет като член на факултетската комисия по етика и академично единство. Взела е участие в актуализирането и изготвянето на учебни планове на две бакалавърски („Теология“ и „История и религия“) и една магистърска („Православие – традиция и съвременност“) специалности, както и в изработването на Доклад-самооценка по две акредитационни процедури. Кандидатът е участвал в подготовката и организирането на 3 национални и 3 международни семинари и конференции, организирани от катедра „Теология“. Представена е служебна бележка и за участие в 2 национални проекта към фонд „Научни изследвания“.

Извършва предпечатна подготовка, графичен дизайн и изготвяне на корици на многобройна научна и образователна литература.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Справката за изпълнение на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ показва, че кандидатът гл. ас. д-р Ивелина Николова изпълнява изискванията. Към доказателствата за научната дейност кандидатът е представил 1 самостоятелна монография, 5 научни статии и 9 учебни помагала. От тях на английски език са 3 статии. Всички публикации са самостоятелни.

Монографията „Многоликост на християнската надежда“ е представена в списъка с публикации като основен хабилизационен труд. Професионално и компетентно г-жа Николова поставя в структурно отношение оси, които оформят съдържателната тъкан на темата в хронологичен вид, дават нейните библейски основания и есхатологична трактовка. По този начин авторът верифицирано самия богословско етически критерий, спрямо който темата се структурира, а от друга страна подsigурява възможността за конкретно проблематизиране на отделните елементи, изграждащи цялостната ѝ структура. Съответно на това хабилизационният труд се състои от две части. ***Първата част*** включва две глави, в които се представя нравствената проблематика за надеждата във философска и религиозна перспектива. В *глава първа* се проследява развитието във философските дискусии за надеждата от античността до съвременността. Във *втора глава* авторът предлага значима информация, свързана с историко-концептуално богословските параметри на темата от Ранната църква и епохата на Вселенските събори, през Средновековието и съвременната православна теология, като отделя внимание и на по-интересните направления в протестантското и римокатолическото богословие. Поставя се акцент върху етическите аспекти на християнската надежда. ***Втората част*** на хабилизационния труд се състои от три глави, в които се представя интересна, значима и полезна информация, свързана с християнската надежда. Озадачава решението на автора да дублира дословно наименованието на тази част със заглавието на монографията: „Многоликост на християнската надежда“. *Първа глава* представя библейския възглед за надеждата в Свещеното писание на Стария и на Новия Завет. Във *втора глава* д-р Николова изследва мястото на темата за християнската надежда в системата на нравственото богословие, като фиксира темата около базовата разработка на проф. д-р Иван Панчовски. Тя надгражда започнатото от него, като разглежда въпросите за рецепцията на християнската надежда и свързаните с това основни богословско-етически проблеми, като например отношението Богопознание–надежда; сотириологичния смисъл и интегрален характер на християнската надежда; осмислянето ѝ

като интелектуален акт и нравствен опит, както и като добродетел и морален феномен. Авторът анализира психологическите особености на надеждата, проследява връзката ѝ с волята на човека и с отношението му към земните блага. Християнската надежда е представена като реализиране на очакваното, увереност в невидимото, преживяване на бъдещето в настоящето и *modus vivendi* за човека. Главен асистент д-р Николова представя визията си за нейните свойства, като същевременно подробно и аналитично очертава и греховете против християнската надежда. В *трета глава* „Модуси на християнската надежда“ се прави по-обширен размисъл върху важни богословско философски акценти като парадоксите на надеждата и възприемането ѝ като символ. Акцентира се върху еретологичните и аксиологични измерения на надеждата. Положително впечатление прави описанието и задълбоченият анализ на някои отклонения от християнската надежда като отчаяние, безнадеждност, самоубийство, малодушие, както и начините за тяхното преодоляване, които са от изключително практико-приложно значение за християнския живот. Подробно, аргументирано и категорично авторката обосновава есхатологичната трактовка на темата. Д-р Николова завършва своето изследване като вместо заключение поставя предизвикателството на проблема за етичката еволюция в съвременния смисъл на надеждата.

Научните статии на кандидата, участващи в конкурса, са пет на брой. *Първата* от тях проследява развитието на образователния модел за религиозно обучение „Пътека към доброто“, разработен по проект и инициатива на Община Кюстендил. *Втората* разглежда мястото и значението на ключовите компетентности в обучението по Религия. *Третата статия* представя етически размисъл върху конкретни събития в историята на БПЦ с етически профил, като вниманието се спира накратко и върху положението на БПЦ по времето на комунизма и разкола. Маркират се и някои предизвикателства от морален характер пред БПЦ с акцент върху религиозното обучение в страната. В *четвъртата статия* се разглеждат въпроси, свързани с мястото на интеракцията в обучението по Религия, предизвикателствата, перспективите, целите и реалните резултати от нейното приложение. В *петата статия* се очертават по важните идеи, залегнали в идеята за създаването на компакт диск с български народни песни с православно религиозно съдържание в рамките на проект „Религия“ на Община Кюстендил. Акцентира се на междупредметните връзки между предметите Музика и Религия и приложението на подобни резултати. Прави се кратък анализ на българските народни песни с православно религиозно съдържание.

Изследванията и публикациите на д-р Ивелина Николова не са резултат от теоретичните разсъждения на „кабинетен“ учен, а съчетават теорията, практиката и опита на теолог и

педагог, преподавател и учен, който в голяма степен е апробиран написаното през годините. Затова тя участва в конкурса и с комплект от 9 учебни помагала и методически ръководства за начален етап на СОУ, които образуват цялостна обучителна система за транслиране на православно наследство, предназначено за деца.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Приносите на кандидата са комплексни (научно-теоретични и научно-приложни) и са лично дело на кандидата, те са неопровержими и доказани. Те касаят две основни тематични области, свързани пряко с обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“: *нравствено богословие и религиозно-нравствено възпитание*. Най-общо те се отнасят до:

1) Анализ на съществуващи и извеждане на нови и значими за теорията и практиката на нравственото богословие и на религиозно-нравственото възпитание проблеми;

2) Систематизиране и надграждане на съществуващите знания за тематичните и структурни граници на съвременната българска наука за морала, за рецепцията на основните насоки в изследването на християнската надежда, въз основа на оригинален авторски подход и методология, като се представя ново направление в темата;

3) Представени са нови знания, свързани с обучението и практиката по Религия, въз основа на задълбочени проучвания и практически опит;

4) Приложимост на апробирания от автора модел на религиозно-нравствено възпитание в българското училище и др.;

5) Резултатите от проучванията задава възможности за бъдещи изследвания.

Първите два приноса са значими за научната теория и допълват концептуалната рамка на православно богословие при интерпретацията на проблема за християнската надежда. Третият и четвъртият приноси конструират ясната визия на кандидата за съвременното религиозно-нравствено възпитание и имат практико-приложен характер. Петият принос е свързан с дългосрочните перспективи за научни изследвания, очертани от кандидата и в теоретичен, и в практико-приложен план.

В приложените за конкурса документи е представена справка за 5 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране, като основно е цитирана монографията „Владикино село Владиченци“, София: Авангард, 2018. Цитиранията са по същество и с изключение на едно от тях са от последните 3 години.

По отношение на минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност относно минималния брой точки по групи показатели по чл. 26 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) мога да

констатирам, че те са спазени напълно за заемане на академичната длъжност, за която кандидатства главен асистент д-р Ивелина Николова.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Личният принос на кандидата д-р Ивелина Николова в публикациите е безспорен, категоричен и установен, а получените резултати и формулираните приноси без съмнение са нейно лично дело и заслуга.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки. Препоръчвам на гл. ас. д-р Ивелина Николова да публикува резултатите от своите проучвания и в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, както и да продължи разработването на проблематиката за религиозно-нравственото възпитание на българските деца.

6. Лични впечатления

Личните ми впечатления от д-р Николова са отлични. Познавам я от периода на нейната учителска дейност в гр. Кюстендил, където тя показва изключителни преподавателски, творчески и организационни способности. Ценя нейното академично развитие като преподавател и изследовател. Д-р Ивелина Николова е организирана, отговорна и търсеца натура, перспективен учен с креативни идеи и концепции.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Постигнатите от гл. ас. д-р Ивелина Николова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет за избор на гл. ас. д-р Ивелина Николова Николова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4. Религия и теология (Нравствено богословие – религия и нравствено възпитание)

07.09.2023 г.

Рецензент:
проф. д-р Магдалена Легкоступ